

F. t. Retsplejelov for Grønland

hærværk, brugstyveri mv.). Disse mennesker kan også have behov for støtte og hjælp.

Visse *typer af skader* som følge af kriminalitet kan i et vist omfang kompenseres ved hjælp af økonomisk godtgørelse. Det er økonomiske skader (tingskader, tabt arbejdsfortjeneste mv.), fysiske personskader, der måske kræver lægelig behandling, og psykiske skader, der lettes bedst gennem forskellige former for hjælp og støtte fra venner, familie, professionelle behandlere. Det samme gælder ikke skader på sociale relationer, dvs. de negative følgevirkninger, som en forbrydelse har for ofrets samkvem med andre mennesker, ikke mindst gerningsmanden. Sådanne skader antages at være særlig følelige i samfund som det grønlandske med en lille befolkning, der lever i små, tætte samfund, og hvor virkningerne af forbrydelsen kan forplante sig til familie, naboer og hele lokalsamfundet. Et godt eksempel på udbedring af skader på sociale relationer ved konfliktbearbejdning var sangkampen i det gamle grønlandske samfund. Her søgtes de indbyrdes relationer genoprettet i en direkte konfrontation mellem gerningsmand og offer og under overværelse af lokalsamfundet. I skarp kontrast hertil står ofrets tilbagetrukne rolle i den moderne retspleje. Med indførelsen af domstole efter vestligt mønster er ofret gledet næsten helt ud af billedet.

Der er efterhånden kommet en række generelle vel-færdsydelser, som kan benyttes af ofre for kriminalitet. Disse ydelser antages dog primært at kunne afhjælpe økonomiske og helbredsmæssige skadevirkninger og kun i mindre grad de psykiske og sociale belastninger som følge af kriminaliteten. Mulighederne for at få støtte fra andre end venner og familie til at klare de psykiske problemer er meget begrænsede i Grønland og på det nærmeste ikke-eksisterende, hvad de sociale skader angår.

4.5.9.3. *Kommissionens forslag. Retsmyndighederne* bør fremover indtage en fremtrædende plads i indsatsen for ofre. Politifolk bør uddannes, så de har kendskab til, hvordan mennesker, der har været udsat for kriminalitet, reagerer. Ofret bør om nødvendigt kunne henvises til hjælp og støtte fra andre myndigheder og personer. Ofret bør have tilbud om en *støtteperson* (familiemedlem eller lignende) under afhøringer.

Den forurettede bør *orienteres* om sagens behandling og forløb ved visse markante processtadier: Ved tiltalerejsning, ved vedtagelse af bødeforelæg og ved berømmelse af hovedforhandling. Hvis sagen henlægges, skal ofret orienteres, da ofret har klageadgang til Rigsadvokaten. Retten bør orientere ofret om tidspunktet for retsmødet og om sagens udfald.

Hvis *ofret indkaldes som vidne*, bør det kunne medtage en støtteperson også i retten. Under vidneafhøringen kan ofret udspørges om de skader, forbrydelsen har forvoldt, og her har forsvareren adgang til at krydsafhøre vidnet. Uden for disse tilfælde vil det være i strid med princippet om retfærdig rettergang (fair trial) at lade ofret komme med mundtlige eller skriftlige tilkendegivelser.

I visse kriminalsager vil retten efter kommissionens forslag kunne beskikke *en bisidder for den forurettede*. I sager om seksualforbrydelser begået mod børn under 15 år skal der beskikkes en sådan bisidder. Bisidderen kan være en medarbejder fra socialforvaltningen eller en person fra den offervagt, som kommissionen foreslår etableret.

Afhængigt af skadernes art vil de i større eller mindre omfang som nævnt kunne afhjælpes ved *økonomisk erstatning eller godtgørelse*. Kommissionen finder derfor, at eventuelle erstatningskrav fra ofret mod gerningsmanden bør være retsmyndighedernes umiddelbare ansvar. Både politiet og retten skal efter forslaget medvirke til, at *erstatningssagen* får en fremtrædende plads *på linje med kriminalsagen*. Henskydning til en selvstændig civil sag vil herefter kun kunne ske i særlige tilfælde.

Det foreslås endvidere, at der søges etableret en *offervagt* i specielt de større kommuner, som skal kunne yde eller formidle akut hjælp til ofre – både psykisk støtte og praktisk hjælp. Modellen har været de svenske offerrådgivninger – der senere også er indført i Danmark – og kriseberedskabet i Narsaq. Offervagten foreslås etableret i et samarbejde mellem kriminalforsorg, politi, sundhedsvæsen og de sociale myndigheder. Der kan inddrages frivillige og så vidt muligt en psykolog i arbejdet. Det bør aftales lokalt, om koordinationen varetages af socialforvaltningen, sundhedsvæsenet eller kriminalforsorgen. På landsplan bør indsatsen koordineres af et centralt organ, eventuelt Det (foreslåede) Grønlandske Kriminalpræventive Råd. Indtil videre har Socialdirektoratet indvilget i at forestå den centrale koordination.

Lokalt bør offervagten kunne formidle efterfølgende hjælp og støtte, herunder tilskynde ofrene til at danne selvhjælpsgrupper, ligesom der kan etableres oprydningshold, der kan rykke ud med kort varsel og yde akut hjælp til folk, der har fået deres bolig ødelagt ved indbrud eller hærværk. Kommissionen har under kommissionsarbejdet finansieret et *forsøgsprojekt* med en offervagt i Narsaq kommune efter disse retningslinier. Forsøget blev vurderet positivt, selv om udnyttelsen var ringe. Projektet blev søgt videreført, men blev næsten ikke benyttet og er nu ophørt. Nogle